

TAJNA NIGERIJSKIH BANDI

*Emanuela DELRE i Franc GUSTINČIĆ
(Emanuela C. Del Re i Franc Gustincich)*

---

*Posle inicijacijskog rituala, nigerijski kriminalci se, u okviru nepro-
pusne organizacije, bave prevashodno trgovinom drogom i prosti-
tucijom i ta pojava je u Italiji u snažnom porastu. Njihova zemlja
porekla od toga nema nikakvu korist*

K

1.

KADA MU JE ZASMETALA BUKA koju su ispod njegovog prozora pravili Nigerijci, jedan napuljski bos je naredio da ih “počiste” iz tog kraja. Više meseci Nigerijcima je bio zabranjen pristup, a o poslu da i ne govorimo. Premestili su se na drugo mesto bez ikakvog otpora i na novoj lokaciji zarađuju još više nego ranije.

2. Najčešća greška koja se čini u pokušaju definisanja kriminalnih grupa je da se, zbog svoje organizacije i strukture, one nazivaju mafijom. Međutim, član 416bis italijanskog krivičnog zakona je veoma jasan: mafija se od drugih kriminalnih grupa razlikuje po tome što pribegava zastrašivanju, te potencijalna žrtva, i bez direktne pretnje i nasilja, izvršava sve naredbe bez otpora i uz obavezu ćutanja (*omerta*). Ako se grupa služi zastrašivanjem, onda je to mafija, a ako ne – u pitanju je organizovani kriminal. Dakle, nigerijski organizovani kriminal se ne može nazvati mafijom.

Teško je definisati strukturu nigerijskih kriminalnih grupa, jer raspoložive informacije navode na sasvim oprečne zaključke. Ipak, čini se da je tu više reč o sistemu nego o jedinstvenoj strukturi – i to o sistemu koji se oslanja na pojedinačne grupe, ni vertikalno ni horizontalno ustrojene, specijalizovane za posebne vrste delatnosti. Eventualne težnje pojedinih članova da postanu bosovi odmah se guše, ako je potrebno i ubistvom.

Taj kriminalni model ima snažnu sposobnost da se nametne i snage reda poslednjih deset godina beleže njegovo veliko širenje. Eksperti čak tvrde da Nigerijci trenutno kontrolišu jednu od najjačih kriminalnih mreža na svetu.

Udruživanje podrazumeva ritual inicijacije, kao i primenu veoma rigidnog unutrašnjeg kodeksa. Čini se da ne postoji samo jedan inicijacijski ritual, jer

različiti izvori pominju i fizičku torturu kojom se testira fizička i psihička izdržljivost budućih članova. Pominju se i rituali u kojima se pije krv pomešana s vinom, što ima simbolički značaj. Takođe se podrazumeva da svaki novi član donese "miraz", to jest da plati članarinu.

Operativna snaga takvih sistema je u tome što je njihova aktivnostodeljena na specijalizovane odseke kojima upravljaju različite službe. Na primer, kada jednoj grupi, koja deluje u okviru prostitucije, zatreba 10 novih prostitutki, nabavlja ih uz naplatu druga grupa koja kontroliše distribuciju žena žrtava. Svestranost i dinamičnost su osobine nigerijskog kriminala koji, rečnikom istražnih organa, uvek ima "gotova rešenja". Svaka "služba", naravno, plaća usluge drugim nigerijskim kriminalnim grupama čije su cene, na italijanskom tržištu, niže od cena ostalih kriminalnih grupa – naročito italijanskih – jer su i troškovi upravljanja i radne snage manji. Nigerijci ređe ulaze u konflikt sa ostalim kriminalnim grupama baš zbog toga što lakše rešavaju probleme sopstvenim snagama i bez angažovanja trećih lica.

Da se nigerijske kriminalne grupe razlikuju od drugih po tome što nisu sklone konfliktu, potvrđuje i Bruno Fajla, načelnik Direkcije za borbu protiv organizovanog kriminala u Rimu. Bilo je više slučajeva da su nigerijske kriminalne grupe promenile mesto aktivnosti jer su došle u sukob sa drugim grupama na istoj teritoriji. Povremeno se u crnim hronikama mogu pročitati vesti o raskomadanim leševima prostitutki pronađenim u reci, ali je to ipak retko. Nigerijci, uglavnom, izbegavaju konfliktne situacije. Nasiljem se bave samo za to specijalizovani pripadnici njihove grupe.

Moglo bi se zaključiti da oni ne žele da se ustale na određenoj teritoriji, iako bi tako lakše kontrolisali ljudske i ekonomske resurse. Primetna je i njihova sposobnost prilagođavanja koja, iako zahteva velike napore u reorganizaciji kriminalne aktivnosti nikada ne ugrožava grupu. Jedan istražitelj kaže: "Njihova sposobnost prilagođavanja je tolika da za 24 sata uspevaju da se premeste na drugo mesto, povlačeći za sobom čitavu organizaciju." Naš izvor pretpostavlja da nigerijske kriminalne grupe ostaju pored drugih kriminalnih grupa samo ako su prethodno sklopile sporazum ili platile reket. Ali, ni tada, one ne postaju potčinjene.

U specifičnim kriminalnim delatnostima kojima se bave Nigerijci vladaju ista pravila. Kada je reč o trgovini drogom, zbog koje su i došli u Italiju i Evropu i po kojoj su postali poznati, postoji specijalizovani personal za različite faze delatnosti: neki nabavljaju drogu, drugi je pakuju, treći prodaju. Potkriven je kompletan ciklus od proizvođača do krajnjeg potrošača.

I u oblasti prostitucije podela poslova je veoma stroga i takođe podrazumeva određenu specijalizaciju. Madam, koja deluje u tesnom kontaktu sa kriminalnom grupom koja se bavi nabavkom devojaka, bira – kao što ćemo kasnije videti – jednu ili više saradnica.

Osim već ustoličenih kriminalnih grupa, iz Nigerije sve češće dolaze i pripadnici pojedinih tamošnjih etničkih grupa koje govore drugačijim jezicima. Otuda je primetno i veće udruživanje po etničkoj osnovi, naročito u odnosu na grupe koje već duže rade na Zapadu. Neke grupe se pri tom strože pridržavaju svojih običaja i u njima vlada misticizam, izvode se magijski rituali (vudu i džiu-džiu), naročito u oblasti prostitucije, zbog njihovog snažnog su - gestivnog delovanja na žrtve. Devojke koje su studirale u inostranstvu i znaju više jezika (takozvane bengto) imaju mogućnost da grade karijeru u okviru kriminalne grupe, “uzdižući se” iz ropstva.

U trgovini drogom učestvuju razne nigerijske etničke grupe, ali su trgovci prisiljeni da brzo prevaziđu plemensku pripadnost kako bi stekli osobine prikladne za međunarodni organizovani kriminal. Oni moraju da znaju jezike, da imaju određena životna iskustva, da budu pragmatični i da se snađu u konfliktnim situacijama.

3. Nigerijski kriminal se na italijanskoj teritoriji brzo proširio, naročito na severu zemlje – u Pijemontu i Venetu – gde je prilično prodoran, ali i u centralnoj Italiji – u Laciju i Kampaniji – gde je brojčano veći, ali manje prodoran. Ne postoje podaci o njegovom prisustvu u Kalabriji i na Siciliji.

Kao primer može poslužiti Veneto, gde su Nigerijci zauzeli “podzemlje Brenta” koje je izgubilo moć i lagano se raspalo posle hapšenja bosa Feličea Manijera, 1994. U Venetu su u oblasti prostitucije Nigerijci sklopili dogovor sa albanskim rivalima koji se takođe bave eksploatacijom prostitutki, i prihvatili vremensku, umesto teritorijalne podele. Albanci, naime, devojke šalju na ulicu noću, a Nigerijci danju. To potvrđuju i udruženja koja prostitutkama pomažu da izađu iz začaranog kruga.

U proseku srednjeg obrazovanja – ponekad i visokog – ugladenog ponaša - nja, sa luksuznim automobilima, nigerijski kriminalci nisu naoružani i ne krađu. Postoji strategija neupadanja u probleme i izbegavanja sukoba sa zako - nom, kako se ne bi ugrozila kriminalna grupa.

Baš zbog toga nigerijski kriminalci često osnivaju kulturna udruženja u ko - jima se skupljaju njihovi sunarodnici i pod čijim okriljem se kriju mnogi tr - govci drogom i makroi. To ni u kom slučaju ne znači da su sve aktivnosti koje Nigerijci obavljaju na teritoriji Italije nelegalne, kao što neki veruju. Ali, činjenica je da nigerijski kriminalci deluju u tipičnoj zajednici i da dolaze iz zemlje u kojoj su zloupotrebe i ugnjetavanja veoma česti. Ljudi su navikli da se potčinjavaju jačem. Snage reda često nadgledaju te zajednice, crkve, nige - rijske sindikate, jer se dešava da i one postanu žrtve kriminalaca koji se iza njih kriju. Neka udruženja osnivaju se *ad hoc*, kao pokriće za razne kriminal - ne grupe.

Italijanski kriminal ne može da kontroliše nigerijske kriminalne grupe zbog velike prilagodljivosti Nigerijaca i njihove politike da nikad ne ulaze u direktan sukob. U svakom slučaju, kontakti dve mafije su česti, jer Nigerijci nude svoje usluge po nižoj ceni, baveći se i aktivnostima koje Italijanima više nisu privlačne ili je cena njihovih usluga previsoka.

Njihova strategija je da zauzmu najprikladnija i najdostupnija tržišta. To je pobednička strategija.

4. Voz na stanici Tiburtina u Rimu stiže gotovo na vreme. Čeka ga jedan funkcioner "pokretnih policijskih snaga" u društvu nekoliko agenata. Naime, jedan informator je prijavio da se u tom vozu koji ide na sever nalazi jedan nigerijski "gutač". To je čovek koji u stomaku prenosi i do kilogram kokaina. Voz je pun Afrikanaca, među kojima su mnogi Nigerijci. Pronalaženje nepoznatog čoveka, bez detaljnijeg opisa, među nekoliko stotina osoba, sigurno zahteva sposobnost Šerloka Holmsa. Pa ipak, jedan italijanski policajac sa velikom sigurnošću pokazao je na jednog čoveka – što je iznenadilo i njegovog šefa koji je sedeo pored prozora. Posle privođenja u kvesturu na ispitivanje, istražni postupak se usporava, jer se čeka da osumnjičeni iz svog tela izbaci progutanu drogu, smeštenu u posebne posude u obliku jajeta. To čekanje prenosioca droge čini sve nervoznijim. Policajac ga je izdvojio u vozu, jer je primetio da odudara od drugih stranih radnika po svom satu, cipelama i havajskoj košulji. Imao je negovane ruke, naduven stomak i nije imao prtljag. Tako izgledaju tipični kuriri koji se regrutuju među osobama koje ne moraju da budu članovi organizacije, kao što su studenti, na primer.

Danas se još pažljivije biraju kuriri i Nigerijci koriste i belce, najčešće iz Istočne Evrope. Postoji mnogo načina za sakrivanje droge: dno putne torbe, flaše sa parfemom i šamponom (da bi se prevarili policijski psi), neobično uštogljena odeća.

Šverc drogom je složena delatnost. Nigerijci je rasturaju, ali je ne proizvode. Oni su uspeli da se ubace u taj posao u kojem već ima mnogo učesnika, pre svega zahvaljujući svojoj efikasnosti i pouzdanosti. Prokrčili su sebi put jer nisu pokušavali da ugroze interese već konsolidovanih organizacija na određenoj teritoriji. Oni su se pre svega usredsredili na proizvode koji nisu toliko u modi, kao što je heroin u odnosu na kokain, ili su pak uvozili smanjene količine droge koje su se tolerisale. Kada su se na određenoj teritoriji (u Kastel Volturnu, na primer) ustalili i postali stalni dobavljači droge, morali su da sklope dogovor, jer inače ne bi opstali. Bilo je nekoliko ubistava – kažu snage reda – možda baš zbog toga da bi se uspostavila ravnoteža.

Suzbijanje aktivnosti kurira veoma je bitno radi rekonstrukcije mreže trgovine drogom, mada je njihova organizacija takva da hvatanje pojedinaca ne može ugroziti ceo sistem.

Istrage se sprovode na više frontova, pa i informatičkom. Otkriveno je da neki od njih imaju otvorenu avionsku kartu do Italije, a da poslednji deo puta prelaze vozom. Kada su policijske snage to shvatile, posle dugih posmatranja, lakše su zaustavljale kurire. Tu u igru ulazi taktika. Igra mačke i miša, i to veoma lukavog miša.

5. U Rimu je poznata "Gvozdena Lejdi", bivša prostitutka stara oko 45 godina, koja slovi za pravog bandita. Ona oličava stereotip o crnoj ženi na vlasti: krupna, obdarena znatnom harizmom i izuzetno stroga. Kada je uhapšena, nije progovarala ni reč. Vodila je široku mrežu prostitutki koje su svoj posao obavljale u brojnim iznajmljenim stanovima u kvartu Kazilina. Uprkos velikom kriminalnom iskustvu, Gvozdena Lejdi je ipak zaglavila u zatvoru.

Žena, koja u Nigeriji nema gotovo nikakva prava i koja se nalazi na poslednjem mestu u društvu, u kriminalnim aktivnostima pokazuje izuzetne sposobnosti. Žene koje se bave iskorišćavanjem prostitutki, takozvane Madam, imaju ličnost i harizmatiku moć. To su gotovo uvek bivše prostitutke koje su iskoristile priliku da se popnu na lestvici u kriminalnoj grupi. Kao što se često dešava, harizmatična Madam, preko jedne ili više pažljivo izabranih i pouzdanih prostitutki, kontroliše mlađe kolegice. U nigerijskoj kulturi stari ljudi se tradicionalno poštuju.

Prostitucija kriminalnim organizacijama donosi veliki profit od oko 50-60 hiljada evra po prostitutki. Mnoge devojke prodaju porodično imanje da bi platile skup put do Italije.

Nigerijske devojke bolje od onih iz Istočne Evrope znaju šta ih čeka. Sudbina devojaka koje su se usudile da napuste svoju zemlju dugo je bila nesigurna, međutim danas ih nevladine i ostale organizacije upozoravaju u šta se upuštaju. One više ne mogu da se pravdaju da nisu znale šta će im se desiti. Činjenica je, međutim, da je, prema nekim procenama, čak 60 odsto Nigerijki nepismeno. One ne učestvuju u društvenom životu, te je stoga i njihov pristup infomacijama ograničen. One ne mogu ni da pretpostave šta ih čeka, a u to se upuštaju pre svega zbog obećane zarade dovoljne za izdržavanje cele porodice. Najčešće baš prijatelji i članovi porodice devojku teraju na takvu odluku i ona, praktično, i ne može da se suprotstavi. Taj "prijatelj", u dogovoru sa Madam u Italiji, pronalazi sponzora koji će devojci platiti put.

Kriminalne nigerijske grupe su uspele da se uključe u prostituciju jer se u Evropi stvorila praznina. Pre dvadeset godina prostitucija je smanjena i uglavnom ograničena na davanje oglasa raznih maserki u novinama i kačenje ponuda po telefonskim govornicama. Makroi su čak i u krugovima kriminalaca bili na lošem glasu, zbog čega su i u zatvorima često bili izolovani, radi zaštite. Tada je izgled prostitutki podsećao na junakinje iz Felinijevih filmova.

Danas više nije tako. Na tržište su ušli Ukrajinci, Rumuni, Albanci, Nigerijci, sa posebnim oblicima delovanja.

Nigerijske prostitutke su prave robinje. Za razliku od prostitutki iz Istočne Evrope one retko beže, žive izolovano; ne znaju jezik, ne mogu da stvore tačke oslonca na teritoriji na kojoj se prostitušu i koja se često menja. Osim toga, magijski rituali koji se nad njima izvode imaju snažno sugestivno dejstvo. One se potpuno potčinjavaju, jer moraju da otplate dug za putovanje, i to sa kamatama. Madam ih i štiti i kažnjava, a kada se zaljube u muškarca od koga očekuju zaštitu, njihovo psihičko stanje je takvo da se može porediti sa pravim fizičkim i mentalnim ropstvom.

Ropstvo ne gine Nigerijkama i zbog toga što se na taj način obnavlja sistem. Njihova jedina nada je ili da otplate dug (u roku od deset-petnaest godina) ili da postanu saradnice Madam, što se kasnije najčešće i dešava, obnavljajući na taj način kriminalni ciklus.

Prostitutke postaju saradnice zbog starosti, bolesti, ili zbog toga što rade na nekoj lokaciji koja je već zasićena, te su prisiljene da menjaju mesto. Neke pokušavaju da se izbore za bolje radno mesto, što se tiče klime ili veće brojnosti klijenata.

Zarada devojaka se deli i svaka prostitutka dobije deo kojim može da raspolože. Jedan deo ide u fond za otkup, drugi deo je namenjen kupovini novih devojaka. Dešava se, ne retko, da devojke koje su uspele da otplate dug svoju uštedevinu ulažu u kupovinu druge devojke koja će se prostituisati, pa tako i one postaju Madam.

Porast nigerijske prostitucije je toliko veliki (mada bi bilo logično da je došlo do zasićenja) da ozbiljno zabrinjava međunarodne istražne organe.

Takođe je teško pronaći alternativu za žene koje su prestale da se bave prostitucijom. Bez važećih dokumenata i usvajanja kulture zemlje u koju su došle, one su često prisiljene da se vrate na ulicu gde se prostitucijom bave samo toliko koliko im je potrebno da prežive. U domovinu se retko vraćaju zbog straha da će se tamo saznati čime su se bavile. Osim toga, mnoge devojke, da bi lakše podnele ropstvo, postaju zavisne od droge i alkohola i mnoge imaju ozbilje psihičke smetnje.

6. Nigerijski policajac raširenih nogu, u društvu naoružanog kolege, na ulici pruža levu ruku prema vozačima automobila koji usporavaju i daju mu pedeset naira (domaća valuta). Evropljanin bi tu pojavu svakako ocenio kao korupciju, kao gest iznuđivanja. Taj policajac mesečno zarađuje 10 evra i tim novcem može da preživi samo pet dana. Novac koji dobije iznuđivanjem deli sa kolegama, te Nigerijci na to gledaju kao na znak solidarnosti. Međutim, taj oblik korupcije je i temelj jednog sistema, pa se Nigerija – prema rezul-

tatima istraživanja o korupciji koje je sproveda organizacija *Transparency International* – nalazi na drugom mestu po korupciji u svetu (posle Bangladeša).

U Nigeriji ima dvesta pedeset etničkih grupa i isto toliko dijalekata, tri veroispovesti (islam, hrišćanstvo i tradicionalni oblici religije) i 130 miliona stanovnika. Ova zemlja je tlačena još od XV veka. Građanski i izuzetno krvav rat između sukobljenih plemena – Hausa, Joruba i Ibo, poznati slučaj Bijafre, državni udari i slično zaustavili su razvoj ove zemlje. Devedesetih godina prošlog veka inflacija je bila 29 odsto, a zabeležen je i visok porast nezaposlenosti i opšte osiromašenje zemlje koja je već ranije bila slabo razvijena, sa 70 odsto stanovništva na ivici siromaštva ili ispod nje.

Tada je došlo do snažnog porasta korupcije i kriminala u sprezi s režimom. Smišljane su prevare i plasirane na milion internet adresa. Mnogi su se upecali i bili prevareni.

U Nigeriji se ne može govoriti samo o “kriminalnim grupama”, već i o lobijima i transverzalnim asocijacijama na vlasti koje se povezuju i stvaraju skelet čvrstog sistema, bez piramidalne strukture, sa sposobnošću delovanja na različitim nivoima. Šverc benzina, na primer, koji ima svoj uzrok u hroničnim nestašicama naftnih proizvoda, ukazuje na ustrojstvo kriminalne organizacije. Nigerija je šesti proizvođač nafte na svetu, ali je za svoje unutrašnje potrebe prisiljena da uvozi ugljovodonik, što podstiče šverc i morske pirate da povremeno napadnu neki brod-cisternu i taj plen potom prodaju na crnom tržištu. Iz brojnih naftovoda u području oko Delte, nafta se stalno uzima ilegalno, i rafinira u piratskim postrojenjima, dok korumpirane vlasti zatvaraju oči, na štetu zapadnih firmi. Hiljade porodica žive od prodaje benzina i nafte po višoj ceni od zvanične pored puteva, dok se na benzinskim pumpama, na kojima su kilometarski redovi koji mogu trajati danima, benzin rasproda za nekoliko sati. Grupe koje se bave trgovinom gorivom su brojne i specijalizovane: od radnika na bušilicama do onih koji rade u rafineriji, od pirata do prevoznika i prodavaca. Ali, među njima nema koordinacije i hijerarhije, jer su to grupe “slobodnih preduzimača”.

Nigerijci isti sistem rada koriste i kada dođu u Italiju, bilo u bavljenju zakonitim ili kriminalnim aktivnostima. Oni u Italiju najčešće stižu sa urednim ili veoma dobro falsifikovanim dokumentima (postoji jedan sektor specijalizovanih Nigerijaca i za to). Naime, sve pridošlice stižu po narudžbini, često su kupljene, te stoga predstavljaju investiciju koja ne sme da bude ugrožena zbog neurednih dokumenata. Najčešće putuju avionom do Evrope: biraju odredišta do kojih se stiže preko drugih evropskih prestonica, odakle se u Italiju prevoze vozom.

7. Nigerijski organizovani kriminal se bavi mnogim aktivnostima stičući za vidno bogatstvo: iskorišćavanjem prostitutki, trgovinom drogom, ilegalnom imigracijom...

Neka pitanja ostaju bez odgovora: gde taj kapital završava? Da li se pranje novca poverava drugim kriminalnim organizacijama, najverovatnije u Nigeriji, u sprezi s režimom?

Odgovor bi možda trebalo potražiti baš u sistemu koji je u sprezi sa nigerijskim kriminalcima. On se sam hrani i razmnožava, a da zemlja ogrezla u kriminal, u kojoj se teško živi, od toga nema nikakve koristi, jer se stečeni kapital ponovo investira u iste aktivnosti, što omogućava njihovo brzo širenje.

Sistem aktivnosti je mnogo složeniji i razrađeniji nego što se obično misli, jer se ne zasniva samo na prisilnom regrutovanju prostitutki pomoću ucene, već i na stvaranju ekonomske zavisnosti i pripadanja grupi. On ima sposobnost da se sam reprodukuje, često tako da žrtve sistema postanu krvoloci, naročito kada se radi o regrutovanju prostitutki.

Međutim, problem je u tome što taj neosporno efikasan sistem ni na koji način ne doprinosi podizanju morala Nigerijaca u zemlji porekla.

Prevela: Lena TRIONE